

L. Simon László

HORGOLT HARISNYA ÉS BÁRSONYCIPŐ *A nadapi sváb plébános képei elé*

Két festői fekvésű kis település van a Velencei-tó északi partján, két nevezetes, történelmi és építészeti értelemben is fontos templommal. Az egyik Sukoró, amelynek református templomában tartották az 1848-as pákozdi csata előtti haditanácsot, ahol az úrasztala máig őrzi Móga altábornagy kardjának a nyomát, mert állítólag a vita hevében jól odavágott a szelíden álló, tehetetlen asztalra. A másik a tó mellék legmagasabban, a vízparttól távolabb fekvő gyönyörű kis faluja, Nadap, amelynek a környéket fölülről arisztokratikusan figyelő elegáns, neogót templomában keresztelték meg a közeli Kápolnásnyéken született Vörösmarty Mihályt. E templomban századokon keresztül a helyi svábok kis közösségét gondosan ápoló plébánosok tartották a német misét, s közülük voltak olyanok is, akik lelkesen dokumentálták a falu életének a mindennapjait. Baumgartner Károly, aki 1935 és 1937 között volt nadapi római katolikus plébános, lelkes amatőr fényképészként számos fotót készített, ám sajnos a képek legtöbbször élvezhetetlen, homályos, közölhetetlen, mint például egy sváb esküvő részleteit megörökítő sorozata. A német szőlősgazdákat, akik a közeli Csúcsos-hegy csodálatos mikroklímájának köszönhetően termesztették a régi magyar fajtákat, s készítették a jó nadapi borokat, vagy a büszke elsőáldozókat, helyi lányokat és legényeket, iskolás gyermekeket, a hétköznap is a helyi népviseletben járó családokat szerencsére sikerült lencsevégre kapnia.

Milyen jó lenne, ha legalább egyszer feltűnne a nadapi főutcán, a mai Haladás úton egy-egy sváb fiatalasszony, fehér pettyekkel díszített piros fejkendőben, fehér blúzban, kék kötényben, a férfiszemeket magára vonzó horgolt lila harisnyában, fekete bársonycipőben. De erre már nincs esély, mert a nadapi svábokat is kitelepítették, megfosztva őket nádfedeles házaiktól, a Velencei-tó lelket nyugtató panorámájától, szeretett hazájuktól, Magyarországtól.

Akik maradhattak, azokat sokáig gyanús elemként kezelték, a papokról – az '50-es évek kommunista gyakorlatának megfelelően – külön jelentéseket készítettek. A sváb hagyományokat tisztelő jelenlegi polgármester, Wagner Péter magánarchívumában megtalálhatók Székely János egykori VB-elnök a Székesfehérvári Járási Tanács VB-titkársága számára 1952-ben és '53-ban készített jelentései is, amelyek gondosan beszámoltak a hatóságok által folyamatosan zaklatott plébános, valamint a templomot egyre kisebb számban látogató maradék svábok ügyeiről. A VB-elnök szerint a pap „a Párt és a tanács ellenőrzése alatt a megadott szempontok szerint végzi a prédikációát a templomban járó száma kb 35–40 ami a régi lakosokból tevődik össze. Mind a béke atja jó példával járt a papp 800. ft békekölcsönt jegyzet de igaz jól megkelelt, hogy agítáljam mert először csak 600. ft akart jegyezni”.

A kitelepített nadapi svábok a németországi Leimenben és környékén élnek. Tavaly – elüldözésük hatvanadik évfordulóján – a magukkal hurcolt emlékekből kamarakiállítás szerveztek, amelyet az alkalomra kiutazó nadapiak is megtekintettek. Ki tudja, miért, de a tárlat egyik központi helyére egy sváb asszony készítette mesterei hímzés került, amely Fejér vármegye – heraldikai értelemben is unikálisnak számító – címerét ábrázolja: a koronával a kezében térdelő Szent István felajánlja az országát Szűz Máriának. A mi országunkat. És az övékét is.